

Vergaderjaar 2021–2022

35 657

Wijziging van de Wet financiering politieke partijen in verband met de evaluatie van deze wet (Evaluatiewet Wfpp)

B

VOORLOPIG VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR BINNENLANDSE ZAKEN EN DE HOGE COLLEGES VAN STAAT / ALGEMENE ZAKEN EN HUIS VAN DE KONING¹

Vastgesteld 24 mei 2022

1. Inleiding

De leden van de **VVD**-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het wetsvoorstel. Ze hebben nog enkele vragen.

De leden van de **CDA**-fractie hebben van het wetsvoorstel met belangstelling kennisgenomen en stellen hierover graag de volgende vragen. Het doel van het wetsvoorstel is de transparantie van giften aan politieke partijen en hun neveninstellingen verder te vergroten. Daarnaast heeft de behandeling in de Tweede Kamer er onder meer toe geleid dat een maximumbedrag wordt gesteld aan het totaal van giften dat een gever kan geven per jaar aan een politieke partij, aangewezen neveninstellingen en kandidaten.

De leden van de **GroenLinks**-fractie hebben met interesse kennisgenomen van het wetsvoorstel en het bijbehorende debat in de Tweede Kamer. Zij hebben enkele vragen. De leden van de **PvdA**-fractie sluiten aan bij de vragen gesteld door de leden van de GroenLinks-fractie. Met belangstelling hebben de leden van de **D66**-fractie kennisgenomen van het wetsvoorstel. De Wet financiering politieke partijen is enkele jaren geleden geëvalueerd door de commissie-Veling. De D66-fractie ziet met instemming veel van de aanbevelingen van deze commissie terug in het wetsvoorstel. Door de voorstellen wordt de transparantie en de kenbaarheid bij het aannemen van financiële giften vergroot. De mogelijkheid tot inmenging en beïnvloeding door middel van financiële bijdragen wordt erdoor beperkt. Toch zijn er nog enkele vragen die beantwoording behoeven.

¹ Samenstelling:

Kox (SP), Ganzevoort (GL), De Boer (GL), Van Hattem (PVV), Pijlman (D66), Rombouts (CDA), Schalk (SGP), Koole (PvdA), Klip-Martin (VVD), Baay-Timmerman (50PLUS), Bezaan (VVD), Van den Berg (VVD), Crone (PvdA), Dittrich (D66) (*voorzitter*), Doornhof (CDA), Frentrop (Fractie-Frentrop), Meijer (VVD), Nicolai (PvdD) (*ondervoorzitter*), Rietkerk (CDA), Rosenmöller (GL), De Vries (Fractie-Otten), Keunen (VVD), Van der Linden (Fractie-Nanninga), Van Pareren (Fractie-Nanninga), Raven (OSF), Talsma (CU) en Dessing (FVD).

De leden van de **Fractie-Nanninga** hebben kennisgenomen van het wetsvoorstel en hebben hierover enkele vragen. De leden van de **PvdA**-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het wetsvoorstel Evaluatiewet financiering politieke partijen. Zij hebben nog enkele vragen. De leden van de **GroenLinks**-fractie sluiten aan bij de door de leden van de PvdA-fractie gestelde vragen.

De leden van de **ChristenUnie**-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het wetsvoorstel. Zij stellen met genoegen vast dat de evaluatie van de wet tot concrete en werkbare verbetervoorstellen heeft geleid. Bij het voorliggende wetsvoorstel stellen deze leden graag nog een aantal vragen.

De leden van de **Partij voor de Dieren**-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het voorstel van wet tot de wijziging wet financiering politieke partijen. De leden hebben nog enkele aanvullende vragen.

De leden van de fractie van de **SGP** heeft met belangstelling kennisgenomen van het voorstel. Deze leden hebben enkele vragen.

Het lid van de **Onafhankelijke Senaatsfractie** heeft kennisgenomen van de evaluatie Wet financiering politieke partijen en wil de verdergaande wens vanuit de Tweede Kamer der Staten-Generaal om de integriteit en gelijkwaardigheid te vergroten aanmoedigen.

2. Amendementen

De behandeling van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer is grondig geweest. Er zijn negen wijzigingsvoorstellen aanvaard. De leden van de **VVD**-fractie vragen of de regering kan aangeven wat deze wijzigingen betekenen voor de consistentie van het voorstel? Hoe apprecieert de regering het eindresultaat? Deze vraag moet mede worden gezien tegen de achtergrond van de discussie in het Kamerdebat waarbij door de regering werd gewezen op de noodzaak van een goede balans tussen transparantie, privacy en het beperken van administratieve lasten. Ook in het advies van de Afdeling advisering van de Raad van State komt de proportionaliteit van verschillende onderdelen van het wetsvoorstel aan de orde. Wil de regering, daar het voorstel aanmerkelijk is gewijzigd, nog eens op ingaan?

Bij amendement is in het voorstel opgenomen dat dat giften binnen drie dagen na ontvangst openbaar moeten worden gemaakt (artikel 25a lid 2). De leden van de **CDA**-fractie vragen hoe de regering aankijkt tegen de vraag of die termijn in redelijkheid altijd door een politieke partij gehaald kan worden?

In totaal zijn er negen amendementen en zes moties aangenomen in de Tweede Kamer. In de optiek van de GroenLinks-fractie is de wet ten goede veranderd in het kader van transparantie en het voorkomen van beïnvloeding. Hoe weegt de regering de huidige wet gelet op een aantal fundamentele wijzigingen, ook met commissie-Veling in gedachten?

De leden van de PvdA-fractie onderstrepen het grote belang van het vergroten van de transparantie van de financiën van politieke partijen. Zij zijn evenwel van mening dat transparantie van financiën een noodzakelijke, maar niet voldoende voorwaarde is voor het goed functioneren van politieke partijen in een democratisch stelsel. Het criterium «gelijkheid van kansen» is evenzeer van groot belang voor dat goede functioneren van de democratie. Is de regering het met deze zienswijze eens? Zo nee, waarom niet? Zo ja, kan de regering aangeven welke onderdelen van voorliggend wetsvoorstel (in belangrijke mate) zijn gericht op het vergroten van de gelijkheid van kansen voor politieke partijen?

Door middel van amendementen is in het gewijzigd voorstel van wet gekomen tot de bepaling «Nederlandse geveer: een voor de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer kiesgerechtigde persoon of een in het Handelsregister ingeschreven rechtspersoon of onderneming, die een bijdrage verleent aan een politieke partij.» Hierin is de term «kiesgerechtigde persoon» het sleutelwoord en geeft in de praktijk enkele – mogelijk ongewenste – neveneffecten. «Kiesgerechtigd» wordt (voornamelijk) in hoofdstuk B van de Kieswet gedefinieerd. Maar om te kunnen vaststellen dat iemand ook daadwerkelijk kiesgerechtigd is, dient de betreffende politieke partij toegang te krijgen tot gemeentelijk beheerde registers die deze bijzondere persoonsgegevens registreren dan wel valideren. De eerste stap is de vaststelling van de leeftijd en nationaliteit, wat kan door het tonen van een identiteitsbewijs. De tweede stap is de vaststelling dat het adres klopt, gelijk aan de Basisregistratie Personen. De derde stap is verifiëren dat deze persoon – zes weken voor de volgende verkiezingen – geen specifieke vrijheidsbeperkende maatregel opgelegd heeft gekregen. Is de regering het met het lid van de **OSF**-fractie eens dat deze controle door derden een te vergaande inbreuk op de privacy is en dat een politieke partij hiertoe niet bevoegd is?

Zorgt deze vorm van registratie – mogelijk met een logboek, om misbruik van het systeem te voorkomen – er niet voor dat men niet meer een anonieme gift kan doen? Hoe wil de regering in haar controlerende rol toezien dat politieke partijen de kiesgerechtigdheid correct controleren bij iedere gift? Herkent de regering in deze dezelfde toekomstige voorzieningen die de Kiesraad bij haar advies van 11 mei 2022 ook benoemt?²

3. Drempel- en maximumbedragen

Het wetsvoorstel kent een aantal drempel- en maximumbedragen waar verplichtingen en beperkingen voor politieke partijen aan gekoppeld is. Van belang is dat de regels niet worden omzeild met uiteenlopende (opknip)strategieën. Kan de regering uiteenzetten hoe hieraan tegemoet wordt gekomen, zo vragen de leden van de **CDA**-fractie.

Door aangenomen amendementen zijn, onder andere, enkel giften van Nederlanders toegestaan, persoonlijke giften tot 250 euro blijven anoniem, bij stichtingen en verenigingen is dat duizend euro en er is een maximumgrens ingesteld voor giften tot 100.000 euro. Welke gevolgen ziet de regering door deze wijzigingen in het kader van uitvoering en handhaving, zo vragen de leden van de **GroenLinks**-fractie. Wat zijn de implicaties van het amendement³ dat enkel bijdragen van Nederlandse gevers toestaan voor het ontvangen van giften uit het buitenland voor politieke partijen? Hoe verhoudt zich dat tot de kwestie van een totaalverbod van buitenlandse giften? Hoe wordt er voorkomen dat één persoon door een cumulatie van ontvangen giften via verschillende vormen (natuurlijke persoon, via stichting, via vereniging) meer kan doneren?

De regering gaf in het debat in de Tweede Kamer aan de zorgen te begrijpen dat meerdere giften de maximumgrens overschrijden en dat dit in de evaluatie wordt meegenomen. Wat gaat de regering in de tussentijd doen op dat vlak? Kan de regering een korte reflectie geven op de meer principiële vraag dat onze democratie door rechtspersonen/bedrijven via giften aan politieke partijen deels gefinancierd wordt. Hoe verhoudt zich dit tot het eerlijke speelveld tussen partijen? Hoe beziet de regering de gedachtegang van de leden van de GroenLinks-fractie dat een gift van

² https://www.kiesraad.nl/binaries/kiesraad/documenten/adviezen/2022/5/16/advies-over-verbetering-van-de-kandidaatstellingsprocedure/Advies_over_verbeteringen_van_de_kandidaatstellingsprocedure.pdf.

³ *Kamerstukken II* 2021/22, 35 657, nr. 43.

meer dan een ton een achterliggend belang van politieke beïnvloeding aannemelijk maakt? Is de regering van mening veranderd inzake de noodzaak van maximering? Begrenzing van giften aan politieke partijen is een fundamentele wijziging van ons politieke bestel. De fractieleden van GroenLinks verzoeken de regering om een reflectie op de implicaties van deze wetswijziging op de uitlijning van de Wet politieke partijen (Wpp). In artikel 25a wordt gesteld dat wanneer een politieke partij 10.000 euro of meer per jaar van dezelfde geveger ontvangt deze dit aan de Minister meldt «uiterlijk drie dagen na ontvangst van de bijdrage». De leden van de **PvdA**-fractie lezen dit zo dat het moment van de ontvangst van de bijdrage de dag is waarop het bedrag van de schenking aan de partij de 10.000 euro overschrijdt. Dat kan door een eenmalig bedrag of door de laatste bijdrage in een reeks van eerdere schenkingen in dat jaar. Is deze lezing juist?

In artikel 29b gaat het over het maximum van 100.000 euro aan schenkingen (per jaar per geveger) dat een partij, neveninstelling of kandidaat, alleen of gezamenlijk mag ontvangen. Het surplus-bedrag moet «zo spoedig mogelijk» worden teruggegeven aan de schenker. Wat is «zo spoedig mogelijk»? Houdt dit ook in dat dat surplus-bedrag niet «tijdelijk» voor andere (campagne)doeleinden mag worden aangewend?

Kandidaten en neveninstellingen moeten «een ontvangen bijdrage» binnen een week melden aan de partij, zodat deze kan zien of de gulle schenker ook aan andere personen en instellingen bijdragen heeft gegeven die bij elkaar wellicht de 100.000 euro overtreffen. Is deze lezing juist? Stel dat een kandidaat 20.000 euro krijgt van een schenker en hij/zij meldt dat op de zesde dag na ontvangst aan de partij, hoe kan de partij dan voldoen aan het vereiste van artikel 25a om de Minister binnen drie dagen na ontvangst op de hoogte te stellen van een gift groter dan 10.000 euro? Met andere woorden: hoe verhouden de termijnen in art 25a en art 29b zich tot elkaar?

4. Giften

De regering legt een grote verantwoordelijkheid bij de politieke partijen in het kader van melden, waaronder de plicht om te onderzoeken, of donaties van binnen of buiten de EU liggen. In welke mate mag je van een politieke partij verwachten dat zij uitzoekt wat de herkomst van giften is die via rechtspersonen binnenkomen, vragen de leden van de **GroenLinks**-fractie. Hoe beoordeelt de regering het risico dat verenigingen en stichtingen zullen worden gebruikt als tussenschakel door natuurlijke personen om zo de maximumgrens overschrijden? De Ultimate Beneficial Owners (UBO's) zijn bekend in tegenstelling tot de donateur. Tijdens het debat in de Tweede Kamer gaf de regering aan dat het niet te doen is bij elke gift aan een politieke partij te moeten nagaan wie van hun donateurs te herleiden is naar die gift, vanwege de proportionaliteit en uitvoerbaarheid. Kan de regering dat nader duiden?

In het wetsvoorstel staat in artikel 23a een verbod op donaties van personen en rechtspersonen buiten Nederland, maar er is een uitzondering gemaakt voor Nederlandse stemgerechtigden die in het buitenland wonen en willen doneren aan een politieke partij. Uiteraard vinden de leden van de **D66**-fractie het van belang dat mensen die participeren in onze democratie kunnen doneren aan partijen en neveninstellingen die overeenkomen met hun idealen, maar hoe voorkomt het wetsvoorstel dat dit soort personen een doorgeefluik kunnen worden van buitenlandse inmenging? Welke maatregelen kunnen worden genomen om dit te voorkomen en in hoeverre zijn die uitvoerbaar? Kan bijvoorbeeld een persoon die is geboren in Nederland, maar al 10 jaar werkt voor een Russisch olieconcern in Moskou geld doneren aan een Nederlandse partij? Zo ja, acht de regering dit wenselijk? Welke rol kan de Commissie

van toezicht financiën politieke partijen ex art. 35 van de wet spelen om ongewenste sluiproutes tegen te gaan?

De leden van de D66-fractie constateren dat iedere donatie van meer dan 1.000 euro moet worden gemeld. Verder moet een onafhankelijke accountant iedere gemelde donatie verifiëren. Kan dit niet een te grote lastendruk worden voor organisaties, met name kleine politieke partijen of lokale politieke partijen? Hoe snel moet een accountant een donatie verifiëren en wat is de procedure bij grotere donaties?

In de Nederlandse politiek kennen politieke partijen een afdrachtstelsysteem. Zo is het bij de Socialistische Partij een verplichting voor de gekozen volksvertegenwoordigers om een groot deel van de financiële bijdrage die zij van het Rijk ontvangen, aan de partij af te dragen. Andere partijen kennen weer andere systemen die niet verplichtend zijn, maar waar de gekozen volksvertegenwoordigers wel een bijdrage aan hun partij geven. In hoeverre kunnen dit soort afdrachten aan een politieke partij gezien worden als donaties in de zin van dit wetsvoorstel? Als het antwoord bevestigend is, wat betekent toepassing van dit wetsvoorstel voor deze politieke partijen? Wat verandert er in vergelijking met de huidige situatie, vragen de aan het woord zijnde leden.

In het wetsvoorstel wordt gesproken over politieke partijen en verwante instellingen (onder meer in nieuw artikel 23a Wfpp). Wanneer giften aan individuele bestuurders, kandidaten of volksvertegenwoordigers van een politieke partij worden gedaan, impliciet of expliciet in hun hoedanigheid van bestuurder dan wel kandidaat/volksvertegenwoordiger, vallen die dan ook onder de reikwijdte van dit wetsvoorstel? Zo nee, waarom niet, zo vragen de leden van de PvdA-fractie.

Het wetsvoorstel ziet onder meer expliciet op het verbieden van buitenlandse financiering van Nederlandse politieke partijen om buitenlandse beïnvloeding van de politieke besluitvorming en het democratische proces in Nederland tegen te gaan. Hierbij volgt de regering een suggestie van de commissie-Veling. Kan de regering de redenen hiervoor nog eens uiteenzetten en daarbij aangeven waarom het gaat om giften «vanuit andere lidstaten dan die van de EU en EER»?⁴ Er wordt daar gesproken over «lidstaten»: van welk verband zijn deze staten lid, wanneer het niet gaat om de EU en de EER? Kan het gevaar van buitenlandse beïnvloeding van het democratisch proces in Nederland niet ook komen vanuit landen binnen de EU en de EER?

Geldt dit verbod van buitenlandse financiering van Nederlandse politieke partijen ook in omgekeerde richting, zo vragen de leden van de PvdA-fractie: mogen vanuit Nederland geen donaties meer worden gedaan aan politieke partijen in landen buiten de EU en de EER? Indien dit wel mag, hoe rechtvaardigt de regering dit verschillend gebruik van hetzelfde criterium? Zo ja, wat betekent dit dan voor Nederlandse organisaties die met (vaak mede door de overheid verstrekte) financiële middelen (zuster)partijen in landen buiten de EU en de EER ondersteunen?

In het rapport van de commissie-Veling en in de kabinetsreactie daarop wordt aandacht besteed aan de zorgen rondom buitenlandse beïnvloeding van politieke partijen in Nederland. Digitale beïnvloeding en financiële beïnvloeding worden daarbij in het bijzonder genoemd. De leden van de **ChristenUnie**-fractie delen deze zorgen. De bedoelde kabinetsreactie dateert alweer van ruim drie jaar geleden en intussen zijn de zorgen op het punt van buitenlandse beïnvloeding allesbehalve kleiner geworden. Deze leden vragen de regering dan ook of het thans beschikbare instrumentarium – gemakshalve met inbegrip van voorliggend wetsvoorstel – volstaat om die zorgen in voldoende mate

⁴ Kamerstukken II 2020/21, 35 657, nr. 3, p. 26.

weg te nemen. Voorziet de voorgenomen Wpp in uitbreiding van beschermende maatregelen op dit punt? En wat is de huidige status van die voorgenomen wet?

De leden van de **PvdD**-fractie vragen de regering op welke wijze een gelijk speelveld wordt gegarandeerd tussen reeds langer bestaande politieke partijen en nieuw gevormde politieke partijen voor wat betreft (bestaand) vermogen van de partijen en nieuw te ontvangen giften? Op welke wijze wordt een gelijk speelveld gegarandeerd tussen de financiering van landelijk opererende politieke partijen en regionale of lokale politieke partijen voor wat betreft overheidsfinanciering en giften van derden? Op welke wijze worden niet partij-gerelateerde campagne-inspanningen door derden onderscheiden van giften door derden aan politieke partijen? Onderkent de regering het probleem dat nieuwe partijen zouden kunnen ondervinden wanneer zij aan gelijke giftenrestricties onderworpen zijn als bestaande politieke partijen? Voorziet het nieuwe voorstel in het oplossen daarvan? Onderkent de regering het probleem dat kleinere partijen zouden kunnen ondervinden wanneer zij aan gelijke giftenrestricties onderworpen zijn als grotere politieke partijen? Voorziet het nieuwe voorstel in het oplossen daarvan?

Vindt de regering dat er onderscheid gemaakt zou moeten worden tussen giften die bestaan uit een afdracht van gekozen vertegenwoordigers aan een politieke partij en niet-gekozen derden? Beschouwt de regering het voeren van een persoonlijke, uit eigen middelen gefinancierde (voorkeurs)campagne van een politicus als een gift aan een politieke partij? Zo ja, op welke wijze? Zo nee, op welke wijze definieert u het onderscheid met andere bijdragen aan politieke partijen?

Wanneer een neveninstelling van een politieke partij inkomsten verwerft via verkoop van producten of diensten, ziet u de inkomsten die daarmee verband houden dan als giften of als inkomsten? Ziet de regering de inkomsten uit fondsenwervingsdiners zoals politieke partijen die organiseren als inkomsten of giften?

Waarom maakt de regering onderscheid tussen binnenlandse en buitenlandse gevers, en kan de regering dat onderscheid nader definiëren? Geldt het bijvoorbeeld ook voor gevers met de Nederlandse nationaliteit die in het buitenland gevestigd zijn?

Wanneer een commerciële instelling (bijvoorbeeld een reclamebureau) zich inspant voor bijvoorbeeld de oprichting, vorming, huisvesting, kandidatenselectie, bestuursdiensten, PR of promotiecampagne van een partij, op welke wijze dienen die inspanningen dan te worden verantwoord als gift of hoe dient de waarde van de geleverde diensten te worden verantwoord?

Op welke wijze is in dit voorstel voorzien in het ontvangen van giften of legaten van mensen die na hun overlijden een politieke partij willen steunen? Deelt de regering de mening dat een dergelijke wijze van schenken ongelimiteerd mogelijk zou moeten blijven? Zo nee, waarom niet? Zo ja, op welke wijze, zo vragen de leden van de PvdD-fractie.

Ten aanzien van de regeling voor giften, is de vraag van de leden van de **SGP**-fractie wat dit betekent voor partijen, voor zover dit te traceren is. Daar komt ook de vraag bij of in te schatten is wat dit aan administratieve lasten met zich meebrengt.

5. Subsidie politieke partijen

De leden van de **CDA**-fractie hechten aan een gelijk speelveld voor enerzijds (lokale) politieke partijen die uitsluitend meedoen aan verkiezingen voor provinciale staten, de gemeenteraad en de waterschappen en anderzijds landelijk georganiseerde politieke partijen. Dit zou moeten betekenen dat de regels voor giften en subsidiëring zoveel gelijkkludend zijn. In dit verband heeft de commissie-Veling ook geadviseerd subnationale politieke partijen te subsidiëren. Het wetsvoorstel lijkt hieraan

evenwel niet tegemoet te komen. Hoe kijkt de regering aan tegen het belang van het genoemde gelijke speelveld en de mate waarin daaraan tegemoet wordt gekomen?

De leden van de **Fractie-Nanninga** vragen de regering om nog eens concreet aan te geven wat volgens haar de concrete stappen zijn die ervoor zorgen dat de discrepantie tussen het subsidiëren van landelijke politieke partijen en lokale politieke partijen definitief verleden tijd is? Hoe kijkt de regering aan tegen de oproep van de Unie van Waterschappen ten aanzien van de subsidiëring van lokale partijen?

De commissie-Veling heeft in haar evaluatierapport «Het publieke belang van politieke partijen» tevens een voorstel gedaan voor subsidiëring van subnationale partijen. In dit wetsvoorstel, dat voortvloeit uit de evaluatie van de Wfpp, is daarover echter niets te vinden. De regering motiveert dit in de memorie van toelichting⁵ door te stellen dat de Wfpp zich uitsluitend richt op de financiering van de landelijke partijen. Dat is op zich juist, maar juist deze beperking van de Wfpp bracht de commissie die de Wfpp evalueerde tot haar voorstel, zo beklemtonen deze leden. Wachten op de Wpp betekent dat een goede regeling van de financiën en bijbehorende transparantie van subnationale partijen waarschijnlijk weer geruime tijd op zich zal laten wachten, zo denken de leden van de **PvdA**-fractie. En dit terwijl lokale partijen al enkele decennia rond een derde van het electoraat voor zich weten te winnen. Acht de regering deze vertraging gewenst? Deze omissie is bovendien risicovol voor de handhaafbaarheid van de bepalingen in de Wfpp ten aanzien van de landelijke politieke partijen. Immers, zolang subnationale partijen niet onder de werking van de Wfpp vallen, kunnen bepalingen over donaties aan politieke partijen gemakkelijk worden omzeild door de schenkingen aan het subnationale niveau te doen. Is de regering daarom bereid om, mocht de Wpp om andere redenen lang op zich laten wachten, de financiering en transparantie van subnationale partijen in aparte wetgeving ter hand te nemen?

Tijdens de recent gehouden verkiezingen voor de gemeenteraden is opnieuw gebleken dat lokale of decentrale politieke partijen kunnen rekenen op veel electorale steun. De regering gaf eerder al aan het standpunt van de commissie-Veling te delen dat decentrale politieke partijen een eigenstandige benadering verdienen. Daarbij maakte de regering echter de keuze om de vragen over subsidiëring en overige financiering van decentrale politieke partijen te betrekken bij de ontwikkeling van de Wpp. Kan de regering deze keuze verduidelijken? Uit de kabinetsreactie op het rapport van de commissie-Veling lijkt te volgen dat de regering op dat moment nog over onvoldoende inzicht meende te beschikken om een goede regeling te kunnen ontwerpen. Hoe is dat op dit moment? En deelt de regering met de leden van de **ChristenUnie**-fractie de mening dat de politieke en maatschappelijke urgentie om juist ook voor decentrale politieke partijen dergelijke regelingen te treffen alleen maar is toegenomen? Welke kaders en verantwoordingsverplichtingen gelden in de tussentijd voor de bedoelde partijen?

Een thema waarvoor de GRECO eerder nadrukkelijk aandacht vroeg is het vergroten van de transparantie van giften aan politieke partijen. Met het voorliggende wetsvoorstel wordt volgens de regering in zeer hoge mate tegemoetgekomen aan de aanbevelingen van de GRECO. Graag vernemen de leden van de **ChristenUnie**-fractie of er aanbevelingen zijn die niet in dit wetsvoorstel zijn overgenomen, maar die een plek zullen krijgen in de Wpp. Voor zover het laatste niet het geval is verzoeken deze leden de regering de beslissing om deze aanbevelingen niet over te nemen nader te onderbouwen. Is overigens alweer een nieuwe evaluatie-

⁵ Kamerstukken II 2020/21, 35 657, nr. 3, p. 7.

ronde door de GRECO voorzien waarin de Nederlandse regels omtrent financiering van politieke partijen onder de loep genomen worden? Deze leden is nog niet goed duidelijk hoe het voorliggende wetsvoorstel zich verhoudt tot de Wet transparantie maatschappelijke organisaties en het wetsvoorstel beperking van ongewenste buitenlandse financiering van instellingen. Kan de regering dit toelichten?

Deze wet heeft consequenties voor de jongerenorganisaties van politieke partijen. Kan de regering een overzicht geven van de consequenties van het voorstel, met name waar het gaat over de financiën voor politieke jongerenorganisaties, zo vragen de leden van de **SGP**-fractie. Is het mogelijk om bij dat overzicht aan te geven op welke wijze een eventuele overgangssituatie wordt vormgegeven?

Bij de bevordering van de integriteit van het decentraal bestuur wenst het lid van de **OSF**-fractie, ook de motie van het lid Inge van Dijk c.s.⁶ over een regeling voor subsidiëring van decentrale partijen betrekken. Kan de regering vanuit het perspectief van de Wfpp inzichtelijk maken hoe financiering van politieke partijen zich verhoudt tot de bevordering van integriteit en het functioneren van het bestuur? Wil de regering hierbij dan ook aangeven waarin de proportionaliteit zit om op nationaal niveau dit wel te regelen en op lokaal niveau al circa twintig jaar hierin niet te voorzien?

6. Medewerking

Artikel 23a roept ook een andere vraag op bij de leden van de **D66**-fractie. Veel politieke partijen werken in Europees verband of daarbuiten samen met andere politieke partijen. Soms worden er cursussen of andere bijeenkomsten georganiseerd waarbij die andere partijen naar Nederland komen en aan de bijeenkomst van de Nederlandse politieke partij meewerken. Die medewerking gaat in natura door het gratis ter beschikking stellen van sprekers, cursusleiders, het gratis maken van voorlichtings- en campagnemateriaal et cetera. Deze leden achten het zeer bezwaarlijk als dit type activiteiten onder de reikwijdte van artikel 23a zouden vallen. Hoe ziet de regering dit?

7. Wet op de politieke partijen

De wet zal uiteindelijk worden opgenomen in de Wpp. Vindt daaraan voorafgaand een evaluatiemoment plaats zodat eventuele noodzakelijke aanpassingen direct kunnen worden meegenomen, zo vragen de leden van de **VVD**-fractie. De Wpp regelt daarnaast een aantal zaken waar breed belang aan wordt gehecht, zoals de subsidiëring van decentrale politieke partijen en het onafhankelijk toezicht op de uitvoering van de zaken die geregeld zijn in de Wfpp. Wat is de meest actuele tijdsplanning van de Wpp? Bestaat het gevaar dat de nagestreefde integraliteit van die wet leidt tot een tijdspad dat op gespannen voet staat met de wens beide genoemde zaken snel te regelen? Zo ja, wordt dan overwogen deze onderwerpen met voorrang in procedure te brengen?

Ook in het licht van de door de leden van de **CDA**-fractie hiervoor gestelde vragen lijkt het aangekondigde voorstel tot Wet op de politieke partijen urgent te zijn. Hoe kijkt de regering op dit moment aan tegen de keuze om het onderhavige wetsvoorstel te behandelen, vooruitlopend op de Wpp? Welk tijdspad heeft de regering voor het laatstgenoemde wetsvoorstel voor ogen?

⁶ Kamerstukken II 2021/22, 35 657, 79.

8. Wantrouwen

De afgelopen jaren is er met name door het kindertoeslagenschandaal een debat ontstaan over het gegeven dat de wetgever als uitgangspunt bij het maken van wetgeving vertrouwen in de burger centraal zou moeten stellen en niet wantrouwen. Dit wordt ook opgemerkt door de Nationale ombudsman, de President van de Hoge Raad, de vicevoorzitter van de Raad van State en de Voorzitter van het College van de Rechten van de Mens (zie bijvoorbeeld de deskundigenbijeenkomst in de Eerste Kamer op 10 mei 2022). Te strenge wetgeving in combinatie met strenge sancties zonder hardheidsclausules kan ernstige en onwenselijke gevolgen voor mensen hebben, aldus de leden van de **D66**-fractie. Kijkend naar het onderhavige wetsvoorstel vragen de leden van de D66-fractie de regering te reflecteren op het thema van wantrouwen richting politieke partijen. Zijn alle aanscherpingen van de oorspronkelijke wet qua maatvoering in balans?

9. Toezicht en handhaving

Totdat de Wpp van kracht is blijft het toezicht belegd bij de Minister van BZK, daarbij geadviseerd door de Commissie toezicht financiën politieke partijen. De leden van de fractie van de **VVD** vragen hoe de regering deze mate van onafhankelijkheid waardeert, gelet op de aanscherpingen in de Wfpp. Kan de regering bij het regelen van deze onafhankelijk toezicht-houder ook ingaan op de groei van de onafhankelijke toezichthouders de afgelopen jaren en de consequenties daarvan voor de ministeriële verantwoordelijkheid?

Krachtens artikel 37 van het wetsvoorstel kan de Minister een bestuurlijke boete opleggen wegens handelen of nalaten in strijd met de bepalingen uit dit wetsvoorstel. De leden van de **D66**-fractie vragen de regering of sedert de invoering van de wet er inderdaad door de Minister sancties zijn opgelegd op landelijk of decentraal niveau en zo ja, kan de regering schetsen hoe die procedure(s) zijn verlopen en wat de uiteindelijke boete was? Verwacht de regering dat, nu de tekst van het wetsvoorstel op tal van punten geamendeerd is soms tegen het advies van de regering in, er meer wetsovertredingen zullen ontstaan? Kan de regering schetsen hoe de werkzaamheden, taken en bevoegdheden van de Commissie van toezicht ex artikel 35 en 36 zich verhouden tot de handhavende taak van de Minister ex artikel 37?

Het voorstel van de commissie-Veling om het toezicht op de Wfpp in handen te brengen van een onafhankelijke toezichthouder, is niet overgenomen in dit wetsvoorstel. Waarom niet? De Tweede Kamer heeft evenwel de motie-Arib⁷ aangenomen die vraagt om een onafhankelijke toezichthouder op te nemen in de Wet op de politieke partijen. Denkt de regering ter uitvoering van deze motie daarbij aan de Kiesraad, de Algemene Rekenkamer of aan een ander (wellicht nieuw in te stellen) instituut, zo vragen de leden van de **PvdA**-fractie.

De handhaafbaarheid van het giftenverbod, een punt dat de Raad van State eerder al aansneed, heeft de nodige aandacht gehad in de parlementaire behandeling van het voorliggende wetsvoorstel tot nu toe, maar de leden van de **ChristenUnie**-fractie zijn door de herhaalde stelling van de regering dat deze handhaafbaarheid «zoveel mogelijk gewaarborgd moet worden» nog onvoldoende overtuigd. Kan de regering heel concreet inzichtelijk maken op welke wijze de gesignaleerde of gesuggereerde gaten in de handhaafbaarheid zijn of zullen worden gedicht in dit wetsvoorstel en in de Wpp?

⁷ Kamerstukken II 2021/22, 35 657, nr. 76.

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis van de Koning ziet met belangstelling uit naar de memorie van antwoord en ontvangen deze graag binnen vier weken na vaststelling van dit voorlopig verslag.

De voorzitter van de commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis van de Koning,
Dittrich

De griffier van de commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis van de Koning,
Bergman